

Oferta polskich bibliotek naukowych w zakresie otwartych zasobów wiedzy

Barbara Barańska-Malinowska
Urszula Knop
Biblioteka Główna
Politechnika Częstochowska

Rozwój koncepcji otwartych zasobów wiedzy = nowe usytuowanie bibliotek naukowych w pośrednictwie między autorem a odbiorcą publikowanych treści

Biblioteki akademickie aktywnie włączają się w ich tworzenie i udostępnianie

Ilość i różnorodność zasobów wiedzy w wolnym dostępie wpływa na kształt oferty bibliotek akademickich

Cel referatu - oferta polskich bibliotek naukowych w zakresie otwartych zasobów wiedzy

- Prace doktorskie w bibliotekach cyfrowych badanych bibliotek
- Zastosowanie listy A-Z w dostępie do otwartych zasobów wiedzy w badanych bibliotekach
- Bazy danych i serwisy źródeł w modelu Open Access tworzone w badanych bibliotekach
- Wybrane bazy danych/serwisy źródeł w modelu Open Access rekomendowane/linkowane ze stron www badanych bibliotek

Odpowiedzi na postawione w referacie tezy uzyskano na podstawie przeglądu i analizy stron www badanych bibliotek naukowych w kraju

15 politechnik i 4 uniwersytetów ekonomicznych

w I kwartale 2011 r.

„ Open Access rozumie się jako: darmowy dostęp do literatury naukowej, nieograniczony żadnymi restrykcjami, pozwalający użytkownikom sieci czytać, zapisywać, kopiować, rozpowszechniać, drukować, przeszukiwać prace naukowe czy indeksować, tworzyć odsyłacze do nich bez ograniczeń prawnych, technicznych czy finansowych. Jediną rzeczą, jaka krępuje dystrybucję czy wykorzystanie takich prac jest kontrola autora nad integralnością jego dzieła i prawa do cytowania czy oceny”

Otwarty dostęp do publikacji naukowych daje bibliotekom możliwości

- Organizowanie dostępu i rekomendowania otwartych publikacji naukowych
 - Budowanie nowego modelu komunikacji naukowej

Instytucje wspierające rozwój polskich zasobów Open Access

- Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego Uniwersytetu Warszawskiego (polski partner *Creative Commons*)
- Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe afiliowane przy Instytucie Chemii Bioorganicznej PAN

„Rola Tygodnia Open Access” – w kraju i na świecie

- Promocja otwartego dostępu do informacji i wyników badań (szczególnie tych finansowanych ze środków publicznych)
- Budowanie nowego modelu komunikacji naukowej, który opiera się na wymianie doświadczeń i dzieleniu się wiedzą oraz rezultatami pracy naukowej
- Wspieranie otwartego dostępu do informacji naukowej

Formułowanie oferty

Ważne elementy wyznaczające zasadność i celowość kształtowania bibliotecznej oferty otwartych zasobów wiedzy

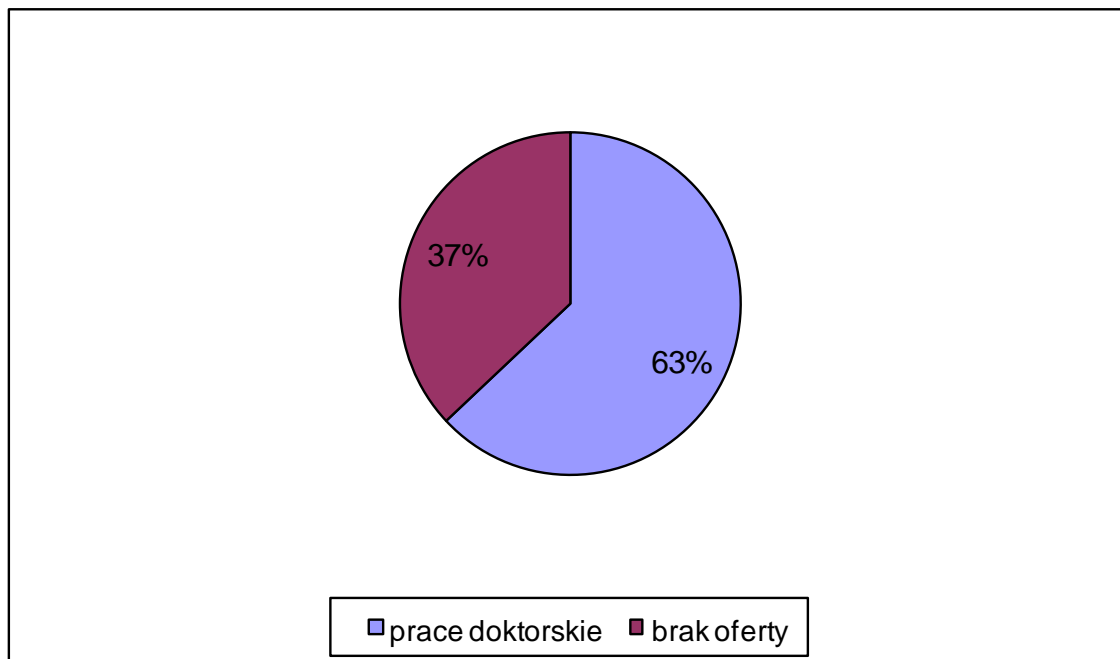
- Świadomość roli i znaczenia oferty otwartych zasobów wiedzy w pragmatyce profesjonalnej bibliotekarzy
- Profesjonalizm bibliotekarzy w zakresie selekcji i porządkowania zasobów widoczny na stronie www biblioteki

Oferta otwartych zasobów wiedzy na stronie www biblioteki to efekt:

- Dynamicznych zmian na rynku informacji naukowej
- Konieczności udostępniania zasobów przy wykorzystaniu technologii informatycznych
- Doksztalcania kadry bibliotecznej
- Wdrażania odpowiednich zapisów legislacyjnych
- Zmiany zasad promocji

Wyniki badań

Oferta prac doktorskich w bibliotekach cyfrowych

Oferta prac doktorskich w bibliotekach cyfrowych badanych bibliotek politechnik i uniwersytetów ekonomicznych

Prace doktorskie w Bibliotece Cyfrowej - korzyści dla twórców i użytkowników

- Otwarty dostęp do prac doktorskich, które w formie tradycyjnej udostępnia się wyłącznie na miejscu w bibliotece
- Możliwość przeglądania ich treści w Internecie bez żadnych ograniczeń

Promocja nauki polskiej w skali globalnej

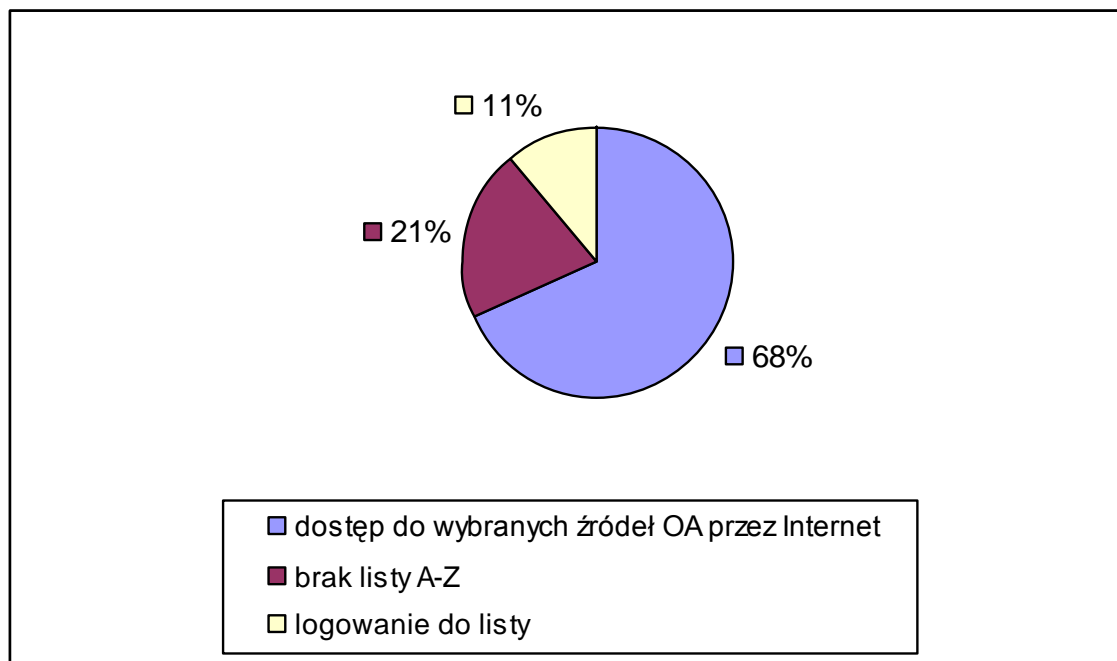
- Poprzez platformę Federacji Bibliotek Cyfrowych (zintegrowane przeszukiwanie zasobów polskich bibliotek cyfrowych i repozytoriów w sieci PIONIER - w 53 językach)
- Na międzynarodowym portalu *DART-Europe* - wg indeksu nazw uczelni

Niektóre oferowane zasoby dostępne są tylko na poziomie fragmentów

Źródła Open Access z listy A-Z

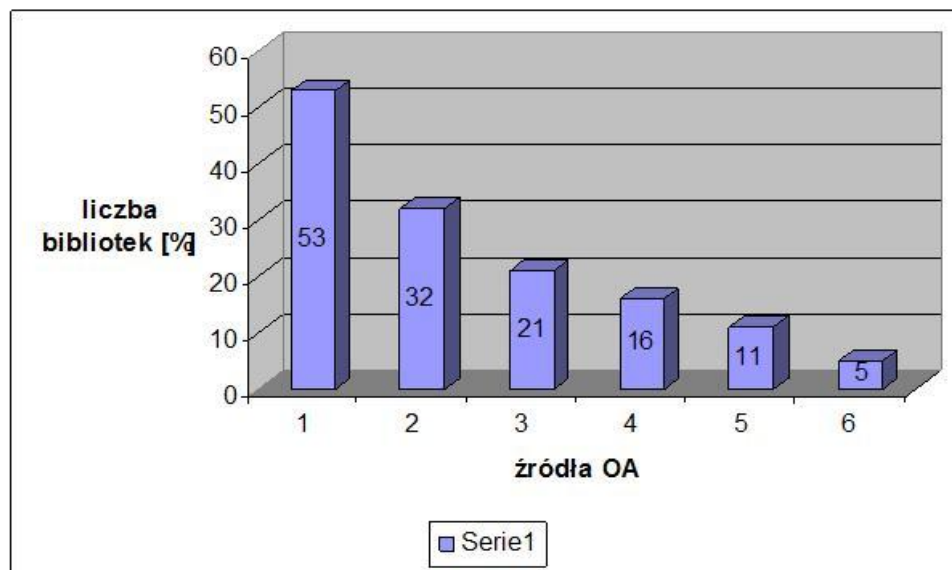
- Lista A-Z jest lokalizatorem, obejmującym wszystkie zasoby elektroniczne biblioteki, w tym prenumerowane czasopisma, tytuły w pełnotekstowych bazach danych, pakiety wydawców, książki elektroniczne
- Użytkownik ma szybki dostęp do tytułów z oferty biblioteki oraz innych tytułów oferowanych bezpłatnie w serwisach komercyjnych i w modelu Open Access, dołączonych do indeksu listy
- Oferta zasobów udostępnianych poprzez listę A-Z jest zróżnicowana w poszczególnych bibliotekach

Źródła Open Access z listy A-Z

Oferta dostępu do listy A-Z w badanych bibliotekach
politechnik i uniwersytetów ekonomicznych

Źródła Open Access z listy A-Z

Wybrane bazy danych/serwisy źródeł Open Access dostępne z listy A-Z w badanych bibliotekach politechnik i uniwersytetów ekonomicznych

- 1- DOAJ, SpringerLink na stronie wydawcy
- 2 - ARIANTA, EBSCO OA
- 3 - HighWire Press, Hindawi, IOP Science, strona wydawcy
- 4 - Intute, Open J-Gate
- 5 - Atypon, J-Stage
- 6 - Central online+OA Library, Free Medical Journals, PLoS

Bazy danych i serwisy źródeł w modelu Open Access tworzone przez badane biblioteki

Biblioteki politechnik tworzą bazy: „**BazTech**”, „**BazTol**”, „**SYMPOnet**” (z częściowym dostępem do pełnych tekstów na licencji Open Access)

Biblioteka Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie tworzy bazy:

„**Ekonomia on-line: naukowe źródła ekonomiczne w Internecie**” z częściowym dostępem do pełnych tekstów internetowych źródeł informacji na licencji Open Access z zakresu: ekonomii, towaroznawstwa, ubezpieczeń, turystyki i rekreacji

„**BazEkon**” z dostępem do pełnych tekstów artykułów z „*Zeszytów Naukowych Politechniki Krakowskiej*” oraz z czasopism: „*Rynek Pracy*”, „*Bank i Kredyt*”, „*Wiadomości Statystyczne*”

Serwis „EBIB Elektroniczna BIBlioteka” (EBIB) tworzą bibliotekarze i pracownicy informacji. Serwis oferuje dostęp do abstraktów, pełnych tekstów czasopism fachowych i materiałów konferencyjnych, promuje otwarte zasoby wiedzy, zawiera pełne teksty artykułów „*Biuletynu EBIB*”

Wszystkie biblioteki szkół wyższych tworzą bazy bibliografii publikacji pracowników uczelni – niektóre z częściowym dostępem do pełnych tekstów

Wybrane bazy danych/serwisy źródeł Open Access polecane na stronach www badanych bibliotek politechnik

Biblioteki [%]	Bazy danych/serwisy
75% - 100%	Wirtualna Biblioteka Nauki, <i>SpringerLink</i> na stronie wydawcy, EBIB, Urząd Patentowy RP, <i>DOAJ</i> , BazTech, SYMPOnet
50% - 75%	<i>EZB Regensburg</i> , BazTOL, ARIANTA, esp@cenet, Otwarta Nauka, <i>EMIS</i> , <i>IOP Science</i>
25% - 50%	AGH czasopisma naukowe, BasPaw, Internetowy System Aktów Prawnych, <i>BioMed Central</i> , <i>Intute</i> , Portal UE, EUR-Lex, <i>Hindawi</i> , <i>TechXtra</i> , Portal GUS, <i>HighWire Press</i> , <i>FindArticles</i> , <i>PLoS</i> , <i>Open J-Gate</i> , Versita
do 25%	Open AGH OZE, <i>Ekonomia on-line</i> , BazEkon, EUROSTAT, <i>Free Medical Journals</i>

Wybrane bazy danych/serwisy źródeł Open Access polecane na stronach www badanych bibliotek uniwersytetów ekonomicznych

Biblioteki [%]	Bazy danych/serwisy
51% - 100%	Wirtualna Biblioteka Nauki, <i>SpringerLink</i> na stronie wydawcy, EBIB, Urząd Patentowy RP, Narodowy Bank Polski, <i>World dataBank</i> , Portal GUS, Bank Danych Regionalnych GUS, BazEkon, Ekonomia on-line, EUROSTAT, Portal UE, <i>EU-Bookshop</i> , EUR-Lex
do 50%	BazTech, <i>EZB Regensburg</i> , <i>DOAJ</i> , esp@cenet, Otwarta Nauka, ARIANTA, <i>Intute</i> , Internetowy System Aktów Prawnych, <i>HighWire Press</i> , SYMPOnet

WNIOSKI [1]

- Oferta polskich bibliotek naukowych w zakresie otwartych zasobów wiedzy to efekt zmian w podejściu do gromadzenia, opracowania i udostępniania publikacji naukowych
- Kształt oferty bibliotek akademickich zależy od ilości i różnorodności zasobów w wolnym dostępie i rozwoju nowych technologii informatycznych
- Zasoby Open Access polecane ze stron www bibliotek odgrywają coraz większą rolę w ofercie bibliotecznej
- Obserwuje się tendencje ujednociania zasobów np. przez wdrażanie krajowych licencji serwisów komercyjnych oraz globalizację publikacji w modelu Open Access

WNIOSKI [2]

- W niektórych bibliotekach użytkownicy mogą napotkać trudności w wyszukaniu baz danych/portali (ukryte na podstronach wymagają głębokiego wyszukiwania i są czasochłonne)

Sposoby ułatwiające użytkownikom wyszukanie źródła na stronie www biblioteki

- Ujednolicenie nazewnictwa w zakresie dostępu do elektronicznych zasobów wiedzy, w tym zasobów w modelu Open Access i gromadzenie ich pod standardowym linkiem-hasłem
- Wprowadzenie na stronie www biblioteki funkcji *„Wyszukaj na stronach Biblioteki...”*
- Graficzna forma prezentacji – logo bazy danych/serwisu, zwiększa percepcje wizualną i możliwość łatwego dostępu do oferowanych publikacji

Dziękujemy za uwagę

bbaranska@adm.pcz.czest.pl

uknop@adm.pcz.czest.pl